

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет

(повна назва інституту або факультету, для студентів якого викладається навчальна дисципліна)

Кафедра психології, політології та соціокультурних технологій

(повна назва кафедри викладання навчальної дисципліни)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету

(підпис)

(прізвище, ініціали)

“ ” 2017 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Психологія лідерства та взаємодії

(назва навчальної дисципліни)

Освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавр

(бакалавр, спеціаліст, магістр)

Напрямок підготовки ДЗВ

(шифр та назва напрямку підготовки (із зазначенням за необхідності фахового спрямування) або шифр та назва спеціальності)

Форма навчання денна

(денна, вечірня)

ХАРАКТЕРИСТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

за вибором студента

(обов'язкова, за вибором ВНЗ, за вибором студента)

Семестр викладання	Загальний обсяг, годин/кредит.	Аудиторні заняття, годин				Самостійна робота студента, годин				Форма контролю ісп. (д/зал.)
		Всього	Лекції	Практичні (семінарські)	Лабораторні	Всього	тому числі			
							ІРС під керівн. викладача	Інд. завданн я. вид / обсяг	Самостій не опрацюва ння матеріалу	
4	120/4	48	32	16	-	120	-	-	-	ІМК

Розробник: ст. викладач Павленко В.П.

(вказати авторів, їх наукові ступені та посади)

Затверджено на засіданні кафедри, протокол № 2 від « 06 » вересня 2017 р.

Суми – 2017 р.

МЕТА

1.1 Мета і завдання викладання дисципліни

Метою викладання дисципліни є ознайомлення студентів із засадами керівної роботи з людьми; закладання основ формування гуманістично-орієнтованого професійного світогляду майбутнього соціального працівника; також допомога студентам в опануванні основних питань організації навчальної діяльності у ВНЗ та самоорганізації в навчанні.

У ході опрацювання дисципліни студенти мають оволодіти знаннями:

- про суть та ознаки лідерства;
- про цінності та принципи лідерської діяльності;
- про вимоги до психологічно грамотної та ефективної побудови відносин у формальних і в неформальних спільнотах;
- про способи вирішення конфліктних ситуацій в індивідуальних та групових взаємовідносинах;
- про методи та засоби самостійної підготовки студентів ВНЗ до вирішення завдань лідерства;

здобути вміння:

- самоорганізації навчальної діяльності, що є підґрунтям для наступного оволодіння професійною діяльністю;
- аналізу питань реального стану соціального розвитку та соціальної роботи;
- застосовування критеріїв професійності соціального працівника.

ПРОГРАМА

Вступ. Мета, зміст, методи навчання, регламент навчальної дисципліни.

Тема 1. Характеристика та типологія лідерства

Поняття про «лідерство» та лідерській вплив.

Загальноприйняті теорії лідерства.

Рівні лідерства. Класифікація лідерства (емоційне та ділове, постійне та ситуативне).

Лідер, орієнтований на завдання і лідер, орієнтований на відносини.

Критерії оцінки лідерства. Соціометрія як метод виявлення неформальної структури групи.

Література [1, 2, 5, 6]

Тема 2. Структура образу лідера

Поняття про «темперамент». Розвиток задатків темпераменту і вміння тримати їх під контролем.

Формальне та неформальне спілкування. Партнерські відносини.

Риторика та способи переконання.

Моделі прийняття рішень та вибору.

Агресивність: змагальна та патологічна.

Література [1, 2, 5, 6]

Тема 3. Персональний бренд лідера

Поняття про «характер». Пригнічений характер (пасивне пристосування) і лідерський.

Самопрезентація та імідж лідера.

Розвиток особистості як інструмент мотивування. Рівні мотивації.

Психологія «невдахи» (невміння вчитися на помилках, імпульсивність, схильність до азарту та інші перешкоди до самореалізації).

Самореалізація та робота над собою

Література [1, 2, 5, 6]

Тема 4. Механізми реалізації лідерських якостей

Роль інтуїції та креативності. Прогностичність мислення.

Евристики: спрощуючі («швидке мислення», стереотипи) та глибокі («повільне мислення», інтуїція).

Проблеми ефективного спілкування та впливу на людей. Маніпулятивні техніки.

Авторитет, харизма і довіра як фактори ефективного лідерського впливу.

«Пусті абстракції» та конкретизація питань.

Література [4, 7, 6]

Тема 5. Проблеми лідерства та взаємодії (1 частина)

Побудова команди. Лідерський вплив на згуртування та спрацьованість групи.

Роль конфлікту в системі міжособистісних відносин.

Методи регулювання конфліктної взаємодії.

Формування сприятливого соціально – психологічного клімату групи.

Внутрішньоособистісні конфлікти.

Література [3]

Тема 6. Проблеми лідерства та взаємодії (2 частина)

Загальне поняття «стрес», «стресор» і причини виникнення стресу.

Характеристика та види стресу.

Фази розвитку стресу. Дистрес і його симптоми.

Стресостійкість та профілактика стресу.

Емоційний інтелект і соціальний інтелект.

Література [1, 2, 5, 6]

Тема 7. Формування ефективної партнерської взаємодії

1. Регуляція власного емоційного стану: самоконтроль та самовладання.

2. Види психологічного захисту.

3. Лідерство в міжособистісних відносинах.

4. Візуальна психодіагностика та вибір тактики спілкування.

5. Партнерське спілкування: незвинувачувальність, критика дій, а не виконавців, вміння знайти позитивний бік справи.

Література [1, 2, 5, 8]

Тема 8. Психологія управлінської взаємодії: управлінська команда як форма колективного управління

Відмінність між керівником (менеджером) та лідером.

Стилі керівництва.

Побудова команди.

Види та рівні мотивації.

Способи та правила стимулювання.

Література [1, 2, 5, 6, 9]

СТРУКТУРА ЗАЛІКОВИХ КРЕДИТІВ КУРСУ

Т е м а	Загальний обсяг, годин	Лекції, годин	Практичні (семінар.) заняття, годин	Лабораторні роботи, годин	Самостійне опрацювання матеріалу (у тому числі ІРС), годин	Індивід. завдання, годин
Тема 1. Характеристика та типологія лідерства.	12	4	2		6	
Тема 2. Структура образу лідера.	12	4	2		6	
Тема 3. Персональний бренд лідера.	16	4	2		10	
Тема 4. Механізми реалізації лідерських якостей.	20	4	2		14	
Тема 5. Проблеми лідерства та взаємодії (1 частина).	10	4	2		4	
Тема 6. Проблеми лідерства та взаємодії (2 частина).	10	4	2		4	
Тема 7. Формування ефективної партнерської взаємодії.	20	4	2		14	
Тема 8. Психологія управлінської взаємодії: управлінська команда як форма колективного управління.	20	4	2		14	
Всього по модульному циклу	120	32	16		72	

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ

Заняття № 1. Тема: «Характеристика та типологія лідерства»

1. Поняття про «лідерство» та лідерській вплив.
2. Загальноприйняті теорії лідерства.
3. Рівні лідерства. Класифікація лідерства (емоційне та ділове, постійне та ситуативне).
4. Лідер, орієнтований на завдання і лідер, орієнтований на відносини.
5. Критерії оцінки лідерства. Соціометрія як метод виявлення неформальної структури групи.

Питання к/р по темі 1: Як провести соціометрію в групі: що питати і як підводити підсумки?

Література [1, 2, 5, 6]

Заняття № 2. Тема «Структура образу лідера»

1. Поняття про «темперамент». Розвиток задатків темпераменту і вміння тримати їх під контролем.
2. Формальне та неформальне спілкування. Партнерські відносини.
3. Риторика та способи переконання.
4. Моделі прийняття рішень та вибору.
5. Агресивність: змагальна та патологічна.

Питання к/р по темі 2: Що найкраще вміє робити кожен темперамент, і що зовсім не вміє?

Література [1, 2, 5, 6]

Заняття № 3. Тема: «Персональний бренд лідера»

1. Поняття про «характер». Пригнічений характер (пасивне пристосування) і лідерський.
2. Самопрезентація та імідж лідера.
3. Розвиток особистості як інструмент мотивування. Рівні мотивації.
4. Психологія «невдахи» (невміння вчитися на помилках, імпульсивність, схильність до азарту та інші перешкоди до самореалізації).
5. Самореалізація та робота над собою

Питання к/р по темі 3: Як змусити працювати старанно студентів з такими рівнями мотивації: самозбереження, самоствердження та самореалізації?

Література [1, 2, 5, 6]

Заняття № 4. Тема: «Механізми реалізації лідерських якостей»

1. Роль інтуїції та креативності. Прогностичність мислення.
2. Евристики: спрощуючі («швидке мислення», стереотипи) та глибокі («повільне мислення», інтуїція).
3. Проблеми ефективного спілкування та впливу на людей. Маніпулятивні техніки.
4. Авторитет, харизма і довіра як фактори ефективного лідерського впливу.

5. Пусті абстракції та конкретизація питань.

Питання к/р по темі 4: Сформулюйте чотири вимірювані ознаки поняття «хороший студент».

Література [4, 7, 6]

Заняття № 5. Тема: «Проблеми лідерства та взаємодії» (1 частина)

1. Побудова команди. Лідерський вплив на згуртування та спрацьованість групи.
2. Роль конфлікту в системі міжособистісних відносин.
3. Методи регулювання конфліктної взаємодії.
4. Формування сприятливого соціально – психологічного клімату групи.
5. Внутрішньоособистісні конфлікти.

Питання к/р по темі 5: Яка людина стає лідером на етапі знайомства, згуртування та спрацьованості, та що вона має зробити для досягнення групою згуртованості та спрацьованості?

Література [3]

Заняття № 6. Тема: «Проблеми лідерства та взаємодії» (2 частина)

1. Загальне поняття «стрес», «стресор» і причини виникнення стресу.
2. Характеристика та види стресу.
3. Фази розвитку стресу. Дистрес і його симптоми.
4. Стресостійкість та профілактика стресу.
5. Емоційний інтелект і соціальний інтелект.

Питання к/р по темі 6: В якій ситуації і для чого потрібні емоційний інтелект і соціальний інтелект, і що треба робити для розвитку в собі першого і для розвитку другого?

Література [1, 2, 5, 6]

Заняття № 7. Тема: «Формування ефективної партнерської взаємодії»

6. Регуляція власного емоційного стану: самоконтроль та самовладання.
7. Види психологічного захисту.
8. Лідерство в міжособистісних відносинах.
9. Візуальна психодіагностика та вибір тактики спілкування.
10. Партнерське спілкування: незвинувачувальність, критика дій, а не виконавців, вміння знайти позитивний бік справи.

Питання к/р по темі 7: Поясніть два види психологічного захисту – проекцію і раціоналізацію: від чого людина ними захищається і як саме?

Література [1, 2, 5, 8]

Заняття № 8. Тема «Психологія управлінської взаємодії: управлінська команда як форма колективного управління».

1. Відмінність між керівником (менеджером) та лідером.
2. Стилі керівництва.
3. Побудова команди.
4. Види та рівні мотивації.
5. Способи та правила стимулювання.

Питання к/р по темі 8: Поясніть, для якого типу роботи найкраще підходить авторитарний, ліберальний і демократичний стиль управління, і як кожен із них здійснюється?

Література [1, 2, 5, 6, 9]

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Викладення теоретичного матеріалу з використанням опорного мультимедіа-конспекту; постановка проблемних питань, застосування міні-дискусії, виконання пошукових і творчих завдань із використанням теоретичного матеріалу; робота малих творчих груп; самостійний пошук необхідної довідкової інформації в різноманітних електронних ресурсах; консультації викладача.

МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Контроль навчальної роботи студента здійснюються за модульно-рейтинговою системою (регламент додається).

ЛІТЕРАТУРА

№ п/п	Навчально-методичний матеріал	Вид	Кількість примірників
ОСНОВНА НАВЧАЛЬНА ЛІТЕРАТУРА			
1	Ильин Е. П. Мотивация и мотивы [Текст] / Е. П. Ильин. - СПб.: Питер, 2004. 509 с.	Підручник	1
2	Орбан-Лембрик Л. Е. Психологія управління [Текст]: посібник / Л. Е. Орбан-Лембрик. — К. : Академвидав, 2003. — 568 с.	Навч. посіб.	3
3	Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія [Текст]: підручник. У 2-х кн. Кн.1 : Соціальна психологія особистості і спілкування / Л. Е. Орбан-Лембрик. — К. : Либідь, 2004. — 576 с.	Підручник	49
4	Москаленко В. В. Психологія соціального впливу [Текст]: навч. посіб. / В. В. Москаленко. — К. : ЦУЛ, 2007. — 448 с.	Навч. посіб.	3
5	Майерс Д. Социальная психология [Текст] : учебник / Д. Майерс. — 6-е изд., перераб. и доп. — СПб. : Питер, 2003. — 752 с.	Підручник	6
ДОДАТКОВА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА			
6	Морозов А.В. Психология влияния / А.В. Морозов - М: Гуманитарный центр, 2009. - 221 с. – Режим доступу: http://www.studfiles.ru/preview/2626312/	Хрестоматія	Ел. видання
7	Зимбардо Ф., Ляйппе М. Социальное влияние. - СПб., 2000. – Режим доступу: http://socioline.ru/book/filip-zimbardo-majkl-lyajppe-sotsialnoe-vliyanie	Монограф.	Ел. видання
8	Краткий курс лекций по дисциплине «Психология лидерства». – Режим доступу: http://studme.org/1584072022506/psihologiya/psihologiya_liderstva	Навч. пос.	Ел. видання

9	Психология управления. Личность и группа: проблема лидерства и руководства. – Режим доступа: https://pro-psichology.ru/socialno-psixologicheskie-fenomeny/149-psixologiya-upravleniya-lichnost-i-gruppa.html	Навч. пос.	Ел. видання
---	--	------------	----------------

Розробник програми

(підпис)

Павленко В.П.

Завідувач кафедри

(підпис)

Світайло Н.Д.

РЕГЛАМЕНТ
МОДУЛЬНО-РЕЙТИНГОВОГО КОНТРОЛЮ І ОЦІНЮВАННЯ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ Вступ до спеціальності

1. **Структура навчальної дисципліни:** загальний обсяг 120 год. (4 кредити); лекції –32 год./16 ; практичні заняття – 16 год./8, пмк.
2. **Організація навчального процесу:** семестрів викладання –1; модульний цикл – 1.
3. **Шкала оцінювання з навчальної дисципліни:** R = 100 балів.
а) **Розподіл рейтингових балів за видами навчальної роботи:** а) робота на аудиторних заняттях: 15 пр. × 2 балів = 30 балів; б) тестовий контроль знань – 30 балів; в) виконання пмк – 40 балів.

Оцінювання здійснюється за рейтинговою технологією.

Умови ліквідації заборгованостей з поточної роботи: перескладання незадовільних оцінок з модульних контролів здійснюється не пізніше двох тижнів наступного модульного циклу, як правило, одноразово; при виконанні всіх запланованих видів навчальної роботи і незадовільній підсумковій оцінці з модульного циклу рейтингові бали студентів нараховуються; при позитивній оцінці за модульний цикл і виконанні всіх запланованих видів навчальної роботи підвищення рейтингового балу шляхом перескладання будь-якої складової навчальної роботи не здійснюється.

4. Підсумкове семестрове оцінювання навчальної роботи студента та умови допуску (недопуску) студента до підсумкового контролю:

Підсумкова семестрова оцінка за національною шкалою оцінювання та європейською шкалою оцінювання ECTS відповідно до накопичених рейтингових балів визначається із таких співвідношень:

СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ
		диференційований залік
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно
1-34	F	

При отриманні підсумкової семестрової оцінки за накопиченими рейтинговими балами поточного контролю “FX” студент має право на дворазову спробу отримання позитивної оцінки на заході підсумкового семестрового контролю (перше перескладання викладачеві, друге – комісії).

При отриманні підсумкової семестрової оцінки за накопиченими рейтинговими балами поточного контролю “F” студент не допускається до заходу підсумкового семестрового контролю, вважається таким, що має академічну заборгованість з навчальної дисципліни, і представляється деканатом до відрахування (крім випадків продовження деканатом ліквідації академічної заборгованості за наявності документально підтверджених поважних причин неуспішності студента).

Провідний викладач
навчальної дисципліни _____ Павленко В.П.
(підпис)

Завідувач кафедри _____ Світайло Н.Д.
(підпис)

“ 6 ” _____ вересня _____ 2017 р.